

neserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če so tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Narodno prejemna opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Sprem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrta leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrta leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo v Hilšerjevi ulici
št. 6.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto

Volitve takraj Litave.

Zanimajo nas volitve na Koroškem in Štajerskem: radovedni smo, ali so Štajerski Slovenci že toliko napredovali v politični zrelosti, da se bodo ubranili Seidnov in Seederjev. Vendar za politiko cele države nema velike važnosti v sebi, ali sedi en Slovenec več ali manj v štajerskem deželnem zboru, večine tam tako nikdar doseči ne moremo.

Velikega pomena pa so volitve na Českem. Tam odločijo večino poslanci iz velikega plemstva. Plemstvo na Českem pa je razdeljeno na dve skoraj enako močni stranki, ena je narodna, česka, po Nemcih zmirjana, fevdalna, ena pa protinarodna, ustavoverna. Pred leti je zmagovala narodna stranka, tačas so imeli Čehi večino v deželnem zboru. Pri zadnjih volitvah pa, po padcu Hohenwartovem, se je osnoval slaboglasni „chabrus“, kateri je kar z milijoni nemškega kapitala delal proti Čehom, in tačas se je posrečilo, potlačiti opozicijo v manjšino. To je bilo pa še pred denarnim lomom (krahom); tačas so različne banke še cvetele, in na Dunaji je bilo denarja, ko peska; zdaj so pa tiste banke večidel sramotno poginile, tisti „credit foncier“, ki je dal zoper Čehe kar par milijonov, je zginil kakor kafra; zdaj ustavoverci nimajo več tistega kapitala, da bi ga pri českih volitvah razsipali; zato je mogoče, da letos narodna stranka zmaga.

Poroča se iz Praga, da so imeli narodni velikoposestniki shod, ter sklenili, vdeležiti se volitve na podlagi dosedanjih načel. Nova sloga českih strank bo gotovo tudi pripomogla k srečnemu izidu volitev.

Edini mož, ki zdrážbo dela, ter tako nasprotnikom slovanskim vodo na mlin napeljuje, je tisti Skrejšovski, ki je bil nekaj tak narodnjak, da so mu bili Rieger in Sladkovski in vsi drugi voditelji še premalo odločni in energični; zakaj mož tako dela, pravi „Politika“, to nam je vsem znano; tudi mi si za moremo misliti, da Skrejšovski, ki je še vedno v preiskavi zaradi afere s Thierherrom, potrebuje prijateljstva vstavovercev, — milujemo ga, saj nevaren menda českomu narodu ne more postati! —

Če narodna stranka v českem deželnem zboru pridobi večino, potem ima Cislav vse drugo lice: največa in najimenitnejša dežela te polovice pride Slovanom v roke, in nemško-liberalne vsegamogočnosti bode konec! Ali pojdejo Čehi v državni zbor, ali ne pojdejo, to je potem vse eno, glavna reč je, da se opozicija ukrepi, da se ne udá, da glasneje ko kedaj zahteva pravice česke krone, ter tako napne vse moči vstavovercev.

Zunanji položaj naše države pa je tak, da je nujno primorana, iskati pomoči vseh svojih narodov zoper brezštevilne zunanje sovražnike. Nekteri ljudje bi se ve da rajši videli, da bi država propadla, nego da bi se sprijaznili s Čehi in Slovani sploh; pa obstoji še viša oblast nad dualisti, in ta je svitla cesarska hiša, katera se bo prej ozirala na svojo in na korist narodov svojih, kakor na zagriženost nektere svojati ter se bo s Čehi pogodila preko glav dualistov, kakor je zaukazala marširati v Bosno proti volji dualistov.

Zasedenje Bpsne nam jasno dovolj priča,

da dualisti nemajo več prve besede pri cesarskem dvoru, saj so vse poskusili, da bi ta korak zaprečili, pa niso mogli. Logika dejanj in tek zgodovine so pač močnejši faktorji, kakor sebičnost katere si bodi narodne stranke, ki misli, da bo s svojo trmo vse premagala, in da se mora svet tako sukati, kakor je njej ljubo. Od početka ustanka v Hercegovini do danes se je vse godilo proti volji naših dualistov, pa še niso spametovani, še hočejo ustavljati zgodovino. Toda ne bo šlo; tudi za avstrijske Slovane je prišla ura lepše bodočnosti!

S Slovani ali zoper Slovane?

V kakem smislu se godi zasedenje Bosne, ali za Slovane, ali zoper Slovane?

Nemci in Madžari bi pač radi, da bi bilo vse proti Slovanom obrnjeno. Pa kakšen konec bi to vzelo, ali ne tirajo ti ljudje naše države v največo nevarnost, v pogin! Iz Bosne so koj početkom lažljivo poročali, da se vstaje zoper Avstrijance vdeležujejo Srbi, Črnogorci in kristjanski Bošnjaki, tisti, ki so se zoper Turke bojevali in tisti, ki smo jih na naših tleh redili. Nemškutarji te laži še danes verjamejo. Srbska vlada, kakor tudi črnogorski knez pa to vest že vdrugič preklicujejo. Saj je reč sama na sebi neumna: kako bo kristjanski tlačan pomagal svojemu smrtnemu sovražniku, Turku? Mogoče, da, verjetno je, da Srbi ne vidijo radi naše vojske v Bosni, morda se jim celó dobro zdi, kedar so naši tam v kakšni zadregi; da bi pa Turkom pomagali, kaj takega niti ni misliti. Zdaj celó oficijozni listi, kakor „Fremdenblatt“, „Presse“ in drugi pre-

Novo šege sleparstvo.

Postave proti odrtiji so odpravljene, odušstvo pa cvete zdaj bolj ko poprej po večjih mestih in posebno po mestih z vojaškimi posadkami, ker za častniki in mlajšimi vladniki, najraje skilijo ljudje, ki besedi „vest in poštenje“ komaj poznajo v svojem delovanju pa na nje nikdar ozira ne jemljejo.

Gotovo je prav, da je vsakemu prosto, za denar, ki ga komu drugemu posodi, tolike obresti jemati, kolike mu je le mogoče dobiti, kajti nihče ni prisiljen za posojilo več plačati, kakor sam hoče; ali vse drugo je, če taki posojevalec denarja zadregó onega, ki denarja na posodo išče, prevarljivo, goljufno porabi in iz neskušnosti njegove dobiček vleče, ki ga z nevoljo zometuje vsak poštenjak.

V večjih mestih je dosti taci, ki imajo le malo premoženja, pa s takimi denarskimi opravili velik dobiček uživajo, ki v to svrhu celo mešetarje dobro plačujejo in si pri vsem tem na tisuče zaslužijo. Počenjajo to po prevarjeni zistemi, in ravnajo navadno tako, da si njihove žrtve ne upajo potem pri sodnji se pritožiti, tudi če spoznajo, kako nesramno so

bili prevarjeni; se ve, da so večkrat prevarjeni tudi še po drugih okolščinah prisiljeni molčati.

Kakor sem rekel, so žrtve teh oderuhov večidel častniki.

Poročniku (Lieutenantu) dostikrat ni lahko s svojo plačo izhajati, on mora, ako nima družega premoženja ali ne dobiva podpore iz očetovega žepa, dolg delati, priložnosti k temu ima zadosti, in po menenju tih krogov, dolg imeti ni nečastno, kajti pravijo: kdor nima dolga, nima zaupanjsa.

V častniških krogih je dosti takih mladenčev, ki puste malomarno dolg tako narasti, da si v sled tega celo prihodnost uničijo in se čisto pogubé.

Krivi temu so skoraj vselej posojevalci denarja. Pa kaj se zmenijo ti zato, dobiček spravijo v žep, in ubogi osleparjeni naj pogine; saj drugače tudi niso mislili vstanovniki vsakovrstnih sleparskih bank in drugih enacij podvzetij; ti so jih še več presleparili, kakor jih osleparijo navadni oderuhi. Obogateli so po nesreči bližnjega, postali so gospodarji velikih palač, vozijo se zdaj v bogatih kočijah, in vendar so še ljudje bedasti zado-

sti, da pred takimi lopovi klobuk nižje raz glave potegnjejo in se globokeji priklonejo, ko pred nebotim možem, ki pridno dela in svojo družino s svojimi žulavimi rokami pošteno redi.

Ljudstvo imenuje te vrste posojevalce denarjev „pijavice“, češ, da onim, ki jim v roke pridejo, kri popijo, toda so še huji ko roparji, ki žrtvo najpoprej umoré in jo še le potem oropajo.

Roparja se človek varuje, pred takim človekom pa to dostikrat ni mogoče, ker je na videz poln prijaznosti, sočutja in se kaže nekterekrti tudi ogrujen s plaščem bogabojčnosti.

Malokteremu bralec se komaj sanja, na kak zviti način te pijavice svoji žrtvi kri, prav za prav denar, izpijó, zato vam hočem tu pokazati primer, kteremu pa je enakih sto in še več drugih.

Martin Grabež je bil knjigovodja pri neki mestni blagajni, imel je 500 gl. plače na leto.

Že s početka njegovega vradovanja predstojniki niso bili zadovoljni z njim; če prav ni ravno nič posebnega zakrivil, bil je vendar popustljiv in nereden, kazal je tudi s svojim vedenjem vedno, da je službo le zato prevzel,

klicujejo te laži, ter pripoznavajo lojalnost srbako in črnogorsko.

Če pa Srbija in Črnagora prav zdaj niste očitni sovražniki Avstrije, znate kedaj postati, če se bo na tak način hujskalo zoper njeni, in če se avstrijska vlada poprime tiste politike nasproti Slovanom, katero jej dualisti priporočajo. Svetujejo namreč Avstriji, naj kar Beligrad z oboroženo močjo zasede, ter tudi Črnogorcem vojsko napové. Kam bi to peljalo? Že zdaj se našim dosti trda godi, ko imajo samo z mohamedani opraviti, naj se jim še Srbi in Črnogorci na vrat obesijo, in z njimi vse pravoslavno prebivalstvo v Bosni in Hercegovini, potem mora Avstrija polovico svoje armade tje deli poslati, in Lahom dá najlepšo priložnost, da nas od zdej primejo; in kako da bi se nam potem godilo, se pač še ne ve!

Kako lahko pa bi se reč dovršila, če bi Avstrija v tesno zvezo stopila s Slovani na jugu zoper Turke: imeli bi bosenske Turke kar v sredi, ter bi jih v kratkem zadušili. V takih goratih deželah, kakor ste Bosna in Hercegovina se je težko vojskovati, to nam kaže nesreča onega oddelka naše armade, ki jo vodi grof Szapary. Srbi in Črnogorci pa kraje in ljudi poznajo, so navajeni vojske v hribih, in bi nam lahko prav zdatno pomagali, če bi videli, da jim je Avstrija prijazna, in da želi njih moč in vsestransko blagostanje.

Avstrija se bode morala že skoraj odločiti, ali se hoče boriti zoper Slovane, ali za Slovane. Če se bojuje za Slovane, za tlačeno rajo, potem je čisto naravno, da se sprizane s Srbi in Črnogorci. Taka slovanska politika bi avstrijskim Slovanom najbolje ugajala; bila bi pa tudi prvotnemu namenu najbolj podobna: Avstrija gre namreč v Bosno mir in red delat, in civilizacijo razširjat. Tega pa ne bo drugače dosegla, nego da privilegije mohamedanskih begov zatre, da njih gospodarstvo uniči. Ali se mar hoče vojskovati zoper kristjane? Potem bi bila prav za prav zaveznica Turčije!

Jasno in naravno je tedaj, da se bojuje zoper Turke in mohamedane sploh, tedaj so kristjanski Bošnjaki s Srbi in Črnogorci njeni naravni zavezniki. Tako bi moralo biti, in iz tega sledi logično prijateljstvo do obeh slovanskih državic.

Sovražniki Slovanstva na Dunaji in v Pešti bi celi ekspediciji radi čisto nasprotno lice dali ter trosijo toliko laži o Srbih, Črnogorcih in pravoslavnih Bošnjakih, da bi, če mogoče, prepričali naše vladne kroge, da se ne vojskujemo s Turki, ampak s Slovani. Laž pa ima kratke noge, vladarska hiša se ne bo dela premočiti po takih izmišljotinah; dobro je tudi, da je glavni poveljnik Filipovič Slovan, ki bo svitlemu cesarju poročal resnico, in njemu bodo merodajni krogi gotovo bolj verjeli, kakor kakemu judovskemu pisarju.

Nam pa se valjuje čut studa in gujusa do teh sodržavljancev, ki nas tako malo spoštujejo, da si upajo ne zmenivši se za 18 milijonov avstrijskih Slovanov trdit, da je zasedenje Bosne obrateno proti Slovanstvu, in da je, kakor je dunajski „Tagblatt“ nedavno pisal, Turk naš prijatelj in dobronik, ker je Slovane toliko časa tlačil, da se niso mogli združiti in Evropi nevarni postati! Komu smo mi nevarni? Ali smo mar razbojniki, in ne mirni poljedelci? Toda vse pisarenje in hujskanje zoper Slovane jim nič ne bo koristilo, Slovanstvo napreduje, in pride skoraj do veljave tudi v Avstriji, in če prav njegovi nasprotniki od jeze popokajo!

Iz Bosne.

Mohamedanski vatanek v Bosni je veliko večji, kakor se je s prva mislilo, ker se mu je pridružilo 30 batalijonov rednih turških vojakov. Tudi dogodki sednjih dni pričajo, da je vodstvo vstajnikov enotno in dobro vredjeno. Ravno tisti dan namreč, t. j. 13. avgusta, ko so pri Granici prišli 20. divizija ter grofa Szaparya prisilili se umakniti proti Doboju, napali so tudi oddelek 7. divizije pri Banjaluki in kompanijo vojne hercegovinske pri Ljubinju. Pa naši hrabri vojaki so jih pri Doboju in Banjaluki premagali in jim pokazali, da je njihov upor zastoj. Pri Banjaluki so ti divjaki napali avstrijsko bolničnico, pa o govorici, da so zažgali mesto na 4 krajih ter pomorili vse ranjene vojake, se v vratah poročilih prav nič ne ve.

Največ je trpela pred vstajniki 20. divizija, katero so hoteli vstajniki čisto odtrgati od zveze z drugo vojno avstrijsko. Pa grof Szapary je odšel o pravem času tej nevarnosti, dati je zgubil veliko hrabrih vojakov; došel

je nazaj v Daboj ter je dovršil zvezo z drugo vojno. Imel je vsaki dan boje, le 17. t. m. so sovražniki mirovali, in med tem mu je gotovo že došla nova in zdatna pomoč. Da so vstajniki v tem kraju veliko uspeha imeli, razvidno je najbolj iz tega, da so iz turškega Šamca čez Savo streljali že v Avstrijski Šamac, ter donavsko brodarstvo prisilili ustavititi vožnjo po Donavi. Društvo je srečno rešilo vse ladje, samo neki plav ostal je v Turškem Šamcu.

Višji poveljnik valed tega ni mogel tako urno napredovati, kakor je mislil, vendar pa je do 16. t. m. 13. krdelo prišlo do Belalovca, kjer so se bili vstajniki močno vtaborili. Pa naši so jih popolnoma premagali in v beg zapodili. Vsi šotori, ena zastava in mnogo strelniva prišlo je našemu desnemu krilu v roke, ki je vstajnike prijel od zdej in od strani. Vstajniki so bežali proti Visoki in Kiseljaku. Topove so bili že prej spravili. Zguba naših ni ravno velika.

15. avgusta imel je generalmajor Czikos boj z vstajniki Livenškimi, ki so žugali prijeti Travnik. Dalmatinski brambovci so prijeli sovražnika pri Gubru blizu Livna in so jih dobro našeškali. Vstajniki, katerih je bilo okoli 3300 mož z 8 gorskimi topovi, so se umaknili proti Livnu. Naši so imeli 10 ubitih in 5 ranjenih. Po bitki je 1 turški častnik s 56 vojniki v Arcanu mejni straži avstrijski oddal orožje.

Razun Maglaja mora po ukazu višjega poveljnika tudi Žepče plačati 50.000 glđ. vojne kontribucije; vstajniki so tam oropali vse državne in činske blagajnice.

Politični pregled.

V Ljubljani, 13. avgusta.

Avstrijske dežele.

Cesarjev rojstni dan so zlasti slovesno obhajali Čehi v Pragu in Slovenci v okolici tržaški, ki so bili na hribih okoli mesta zvečer pred rojstnim dnevom zažgali obilo kresov. Tudi ladje avstrijskega Lloydja z ladjiščem vred so bile razsvitljene.

O avstrijsko-turški zvezi, katero ste državi te dni sklenile in Andrassy pa Karatheodory boje tudi že podpisala, poročajo nekateri listi. Nam se zdi ta novica jako ne-

da ima opravka, češ, da služba in plača njegovim tirjalvam in vednostim ne zadostujeta.

Predstojniki o njem niso bili edini, eni so rekli, da je zanikern in nezmožen, drugi pa so trdili, da je sicer res zanikern, ne pa tudi nezmožen, ampak da je še le prav zvite glave. Ti zadnji so prav imeli.

Grabež se je srečno oženil, sicer njegova žena te sreče ni posebno čutila, in priženil je tisuč goldmarjev. Od zdaj ni mislil na drugo, kakor na to, kako bi s tem malim denarjem nakopičil veliko premoženja. Da bi bil denar v kaki banki ali pri kakem drugem podvzetju naložil, ni imel zadosti poguma, tudi je bil prezvit, pač pa je imel vse lastnosti pravega odrtnika.

Skazovati se je znal za naj poštenjega in prijaznejšega moža, ki se srečnega šteje, če zamore bližnjemu pomagati, pri tem pa bi ga ne bila vest prav nič pekla, če bi bil njegova najboljšega prijatelja osleparil. Ker je imel pri svoji službi dosti časa, osnoval si je filozofično sistemo, katere vodilo je bilo: Naj pametnejši je tisti, ki se ne dá prevariti, ampak sam prevari druge tako zvito, da ga pri tem nikdo vgrabititi ne more.

Še v službi, ravnal je prav grdo s svojo ženo, njene denarje pa je izposojeval na velike obresti, posebno častnikom.

Stališče častnikovo bilo mu je zadosti poročstva, da posojenega denarja ne zgubi, in navadno so mu oni tudi dajali največji odstotke.

To počenjanje ni skrito ostalo njegovim predstojnikom; ko so mu pa začeli to očitati in mu hoteli nadaljevanje zabraniti, popustil je službo, omenivši jim še, da nima volje njih naukov v tej zadevi poslušati, in da mu tudi ni ravno potreba male plače, katero za svojo službo prejema.

Z zadnjimi besedami je tudi pravico povedal, kajti od zdaj pečal se je le s svojimi denarnimi zadevami. Vzel si je veliko in lepo stanovanje, posebno zato, da pokaže onim, ki so si pri njem denarje izposojevali, da je bogat, in da izposojuje le iz potrebnosti.

Častniki so mu bili najljubši zato, ker so največkrat v zadregi bili, vrh tega pa je imel še v njihovem težavnem službenem položaju največ poročstva.

Ker so pa tudi drugi oderuhi to vedeli,

mislil je le na to, kako bi prekosil vse, in iznajdljiv je bil dovolj, da se mu je to obneslo.

Rekel si je, če ne jemljem prevelikih obrestí, bodo častniki rajši k meni hodili, kakor k drugim, in bodo tudi mojemu poštenju bolj zaupali; da pa nič ne zgubim pri tem in morebiti še več pridobim, bom pa že po drugi strani skrbel.

Soznani se je z nekim plemičem Smolovski po imenu. Zdelo se mu je ta oseba naj pripravnejša za njegove namene.

Smolovski je bil poprej poročnik pri vojnih, pa je moral zavoljo neke zadeve, o kateri ni hotel nikdar govoriti, službo zapustiti. Druge službe ni mogel dobiti, ker ni imel potrebnih vednosti za njo, pa tudi dela ni bil vajen; najraje je bil prost in vedno vesel. Za to življenje pa ni imel dosti premoženja, pomanjkovati mu je začelo, in v tej zadregi zaletel se je tudi on k Grabežu, da si denarja od njega isponodi.

Grabež je pri tej priložnosti precej zapazil, da je to mož po njegovi volji, ter mu posodi brez vsakega poročstva 100 tolarjev, in mu obljubi vsako leto dajati precejšno svoto, če ga v častniških krogih, v katere je Smo-

verjetna; razpadajoča Turčija je tako slaba in ima tako malo moči, da se že njeni lastni vojaki za njo več ne zmenijo. Koliko bi tedaj zamogla pomagati Avstriji, če bi bila prisiljena boj s kako večjo državo pričeti? Voditelji naše vnanje politike so se glede zasedenja Bosne in Hercegovine jako zmotili, toda še veliko večja in hujša zmeta bi bila, če bi hoteli z gnjilo in umirajočo Turčijo napraviti zvezo.

Vnanje države.

Srbija je sumnila „Wien. Tagblatt“, da hoče z vojno svojo prestopiti Drino in se z vatajniki zvezati zoper Avstrijo. Srbska vlada pa temu odločno oporeka ter je vojno svojo ob meji le zaradi tega pomnožila, da srbski prenapeteži ne morejo iti čez mejo ter se pridružiti turškim vatajnikom.

Črnogorski knez zahteva od Turčije, da naj se umakne iz pokrajin, ktere je berlinski kongres pripoznal Črnogori, pa Turčija se obotavlja, češ, da tamošnji Turki z vlado črnogorsko niso zadovoljni. Enake izgovore ima nasproti Rusiji glede Batuma, kjer hoče boje zadušiti vstanek Lazov, preden trdnjavo izroči Rusom, da bi vstajnikom ne prišla v roke. In s tako nezvesto in nezanesljivo državo naj Avstrija sklene kakšno zvezo?!

Rusija se v srednji Aziji čedalje bolj vtrjuje, ter je sklenila zvezo z Afganistansko državo, kjer je nastavila lastnega poslanca. Angleže je to jako vznemirilo, in listi smatrajo to kot pričetek vojske med Rusijo in Anglijo. — General Mezenčev je bil 16. t. m. med sprehodom od dveh človekov napaden in zaboden ter je popolnoma za rano svojo umrl. General Makarov, ki ga je spremljal, je hotel napadnika prijeti, ki sta pa nanj ustrelila, ne da bi ga bila zadela, potem pa pobegnila na vozu, ki ju je čakal.

Italijanska vlada je angleško neki vprašala, kako bi ji bilo pač všeč, če bi Italija zasedla nekaj turških pokrajin v severni Afriki. Angleški minister na to vprašanje boje še ni odgovoril.

V Berlinu no 16. t. m. ob 6. uri zjutraj ob glavo dejali glasovitega Hödel-ua, ki je hotel 11. maja t. l. ustreliti nemškega cesarja. Pred smrtjo je rekel, da hoče umreti kot brezverec in zvečer pred je še pil na

lovski še vedno zahajal, hvali in priporočuje kot dobrotljivega, bogatega moža, ki rad častnikom, kateri so mu priporočeni, tu in tam denarje posojuje. Saj ima on sam brata častnika v neki tuji vojski, in ve, kako težko je živeti s plačo poročnika.

Da je tudi vesten in molčeč, na to se sme vsakdo zanesti kakor na skalo, pa kar je največ vredno, on posojuje le več izpostrežljivosti, kakor iz dobičkarije, ter jemlje le po 7 ali k večem po 8 odstotkov, med tem ko je treba odušnim posojevalcem še enkrat toliko plačevati.

Smolovski se je radovoljno poprijel tega opravila in Grabež ga je zato dobro plačeval. Marsikakega nesrečnega pripeljal je v Grabeževe peati, in sicer vselej še le potem, ko je revežu že voda v grlo tekla. Storil je to kakor je rekel le iz prijateljstva do svojih sovojakov.

Če se je pozneji kedo proti njemu pritožil, da je bil od Grabeža nesramno prevarjen, zmaljal je z ramami, ali pa je dotičnega še zaradi njegove nevalečnosti ozmirjal.

(Dalje sledi.)

zdreje komunistov. Ni dvombe, da bode ravno ta osoda zadela tudi Nobilinga, proti kateremu se sodnijska preiskava še le vrši.

Iz Rima poroča „Corr. Bur.“, da so iz vaticana knezu Bismarku poslali nasvete o povrnitvi pregnanih škofov, v kateri sta kurija in nemška vlada še nekoliko različnih misli. V vaticanu mislijo, da zadostuje priteditev vladina za povrnitev škofov, ne da bi bilo treba škofom vlado za to še posebej prositi.

Izvirni dopisi.

Iz Šent-Vida poleg Zatičine, 18. avg. (Razne novice.) Tukajšnji g. kaplan Fr. Kumer je vsled dekreta prejetega 17. t. m. postal župnik v Mošnjah na Gorenjskem. Ginila nas je vest, da je v Bosni pal že priznat dr. Fr. Gros, nekdanj ljublj. voditelj petja gimnazijskega. — Od Jajica sta pisala domū te dni tukajšnja vrla vojaka gg. J. Janežič, bogoslovec, in A. Černivec, modroslovec. Iz pisem se razvidi, da trpijo naši vojaki silo veliko. Bog jim pomagaj k poslednji zmagi.

Z dežele, meseca avgusta. — (Nova kritica k stari pesmi II.) In na srednjih učiliščih, ali menite da dijaki lepo goledijo slovenščino? Govori se par stavkov slovenskih, par nemških in tako gre čebodra naprej. Ali more dragače biti, če se na srednjih učiliščih domač jezik tako malo goji? Če je v nekterih razredih slovenski jezik le fakultativen, bodisi celo da je materni jezik dotičnih učencev? kakšno zrnice se sem ter tje vrže, da je zmešnjava še večja. (Glej. Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach pg. 27. in „der Oberrealschule“ p. 54.) Bi-li ne bilo boljše, ko bi kar brevi manu vse dijake v rubriko „nach der Muttersprache“ zapisali za Nemce? Kajti to je prečudno številjenje, da na srednjih šolah Nemci tako kakor gobe po dežju zrastejo. Pomislite, na gimnaziji ljubljanski so 104 Nemci, na realki 137—241. Odkod pridejo ti; po ogromni večini vendar le iz ljudskih šol post. I. in II. ljudske mestne šole. In v eni je letos 30 in v eni 42 Nemcev — 72. In ko bi vsi ti prišli v srednje šole, našleto se jih bo brž ko ne na 200 in še več. No, ime se mora pokvariti in spakedrati, pa je Nemec gotov. Preglejte, imenike gimnazij, realke celo ljudskih šol in najdete take pokveke, da človek ne ve, ali bi se smejal ali jezil.

Glede uravnosti nova šola potrjuje izrek: Slabo drevo ne more dobrega sadu roditi. Večkrat se je že čitalo, kar ne povzdiguje časti ni učiteljev ni učencev. Zgledi a la Ylhuts Araw, Kočevje itd. so še bolj pogosti, kot pa v javnost prodero. Godé se reči v moralnem obziru med dijaki, o katerih se poprej ni slišalo. Dijaki morajo dijakinjam, pripravnikom pripravnicam se ve honorje delati! To je vendar „dober ton“, se znajo naj gibati med svetom. Preden se je to začelo goditi, je bilo treba pot pogladiti. K čemu toliko molitve, procesij, tolikrat v cerkev, k sv. zakramentom; k čemu še sv. razpela v ljudskih šolah; nekoliko se naj to trpi.

Mens sana in corpore sano — je tudi pedagogično pravilo. Doseže se v šoli, ako je ona tudi odgojevalka. Hira mladina duhovno, hira tudi fizično. Moralnost se je hotela pospešiti le z umsko obliko; ne glede na verske motive, na blaženje arca se hoče mladež obvarovati moralnega propada; tako hočejo telesno čistost umetno priboriti z risanjem, telovadbo, šolskimi izleti ali veselnicami. Čuda, da se to ne posreči! Skoro bi se vprašalo, kateri rod doživi večjo

starost iz prejšnjih ali sedanjih šol? Po procentih bi se zamoglo se ve še le čez nekaj let dokazati. Stareji gospodje se kažejo kot hrasti (osebno cele rajde penzionistov) mlajši bolj kot terstlike.

Da bi bili v vednostnem obziru napredovali, je zelo dvomljivo, je le bolj navidezno. „Ex omnibus aliquid ex toto nihil — iz vsacega nekaj, iz vsega nič“ se sme obrniti na sedanje šolstvo. Kakšni so vspehi? Odprimo u. pr. poročila ljudskih šol ljubljanskih. Na dveh večjih bilo je 998 učencev in med temi jih je krog 400 slabo izdelalo. Stopimo med prsto ljudstvo. Marsikateri oče godrnja, da mu otrok cel čas tiči v šoli, pa mu ne zna ni brati ni pisati. Pač pa mu pripoveduje otrok, da so se učili: da je sneg bel, krava in vol, da imate po 4 noge, da ima hiša okna, mizo, stole itd. To moj otrok že poprej zna, preden v šolo gre, se marsikateri gospodar jezno izrazi. Prej smo imeli samo enega učenika, ki nas je vse učil, pa smo se vsi naučili brati in pisati, zdaj imamo pa dva, tri, štiri in vendar otroci še tega ne znajo. Ako bi kdo mislil, da so to pesimisti, naj si bo; resnica je pa le.

Dozdeva se nam, da je tudi odličnih menj primeroma po številu kakor poprej. Sosebno na srednjih šolah. Nahajajo se razredi, ki nimajo nobenega, ali enega ali kaka dva odlična. (Glej program ljublj. realke str. 64, 65, 66 in 67, ljublj. gimnazije str. 50, 51. novomeške gimnazije str. 78.) — In škoda za našo mladino, ako bi se jej pota kazala k takej lepi vadi, kakoršno razklada n. pr. prof. Gartenauer v letošnjem ljubljanskem programu. Tukaj imate slavnoznano „deutsche Wissenschaft.“ Dobro, da se takim povrnjakom šema raz obraz potegne. Ne molčimo več, čas je govoriti. Kdor si zmožen, kjer zapaziš, da se ljulika seje, v boj zoper njega z uma svitlim mečem. No bodite učenjaki slovenski tako pohlevne duše narodu na kvar. Kaj bi se taki reveži šopirili po naših šolah (ki še našega jezika ne znajo); čemu se naši sinovi ubijajo po tujih učiliščih, čemu izprašani vseučilišniki z akademčnimi dostojanstvi zastonj čakajo na službe? Dajte te na dom, kamor jih srce žene tu bodo našo mladino z ljubeznijo in veseljem odgojevali, za to, za kar je naš narod poklican kot skrajna straža Avstrije ob jugozahodi proti jadranskemu morju!

Od sv. Martina pri Slovcem
Gradel 13. avgusta — V — (Naši vojaki v Bosni. — Redki slavnosti. — Učiteljski shod — Naš kandidat.) Tudi pri nas občutijo nekatere družine prav težko vojaško mobilizacijo; kajti nekteri so zgubili — kakor upamo le za nekaj časa svojega krušnega očeta, eni podpora na svoje stare dni. Naj bolj je pa naša nadfara zgubo učitelja g. Potočnika občutila, ki je moral 235 šolarčkov zapustiti pa v Bosno iti.

Vse smo storili, kar smo le mogli, da bi ga bili nazaj sprosili, tudi č. g. doktor Josip Šuc, ud okrajnega šolskega sveta, in c. kr. g. okrajni glavar sam sta nam pomagala kolikor je bilo mogoče — pa vse je bilo zastonj. To smo pa tem težje nosili, ker smo morali že pred dvema letoma na nos na vrat drugo šolsko sobo z vso za šolo potrebno upravo priskrbeti, od ktere moramo zdaj vsako leto veliko plačevati, — podučitelja pa ne moremo dobiti; — zdaj smo pa še učitelja zgubili. Več kot mesec dni že nismo šolskega poduka imeli in ljudje so se žaljivo popraševali: No! kdo bo pa zdaj kazen plačal, ker naših otrok ni v šolo?

Zdaj se je pa vendar stvar na boljše obr-

nila, ker smo na prizadevanje našega obče spoštovanega občinskega predstojnika in okrajnega odbornika g. V. Fišarja in načelnika kr. šol. sveta g. Petra Bošnjarja prav spretnega namestnika našega učitelja dobili. Hvala vsem, ki so k temu kaj pripomogli! Le to bi še bilo želeli, da bi ti namestnik tako dolgo pri nas ostal, dokler našega učitelja ne bo domov. Saj lahko svoje študije tudi pozneje v Mariborski učiteljski pripravnici nadaljuje.

V Slovenjem Gradci se je, kakor slišimo 3. t. m. redka slovesnost obhajala. Naš okrajni zdravnik g. Anton Unger je bil po svojem 50 letnem zdravniškem delovanju od Njih cesarskega Veličanstva z zlatim križcem odlikovan, kojega mu je c. kr. okr. glavnik v pričlo veliko povabljen gospode ravno ta dan na prsa pripel. Na večer je bila pojedina jubilanu na čast v Güntherjevi gostilnici. Ni prav, da se k tej slovesnosti niso tudi okrajni zastopniki ali pa vsaj okrajni odborniki povabili, ker g. Ungra okraj, oziroma njegov zastop in odbor plačuje. Pa nekteri menda mislijo: Slovenec je za tako slovesnost „pregmaj“, če tudi okraj zastopa. Plačal pa — greš!

Letos se bo v našem kraju, če Bog da še ena taka slovesnost obhajala; naš ljubljenski gospod dekan, prečastiti g. Franc Brunner, župnik v starem trgu tik Slovenjega Gradca bodo letos zlato mašo peli, kajti 7. septembra bo ravno 50 let, kar so bili v mešnika posvečeni. Dan za javno slovesnost sicer še ni določen, vendar se govori, da bo kak delavnik za to odbran, ker v delavnik duhovniki ložji od doma grejo.

Gospodi učitelji Šostanjskega, Slovenjegradskega in Marenberškega okraja so imeli 8. t. m. v Slovenjegradi svojo letno konferenco ali zbor. Kolikor sem bil kos poizvedeti, se pri tem zboru ni ne jeden predmet slovensko razpravljaj, ampak vse razprave so se vršile vedno — zveličavni nemški — šprahi. — Pa motil bi se, kdor bi mislil, da so g. g. učitelji sami nemškutarji, ne to, ampak neki pritisk je kriv, da se lepa slovenščina zamarja. Kako dolgo še bo to trpelo?

Niste pravo zadeli, kar ste v številki 85 t. l. Vašega lista o bodočih volitvah na slovenskem Štajarskem in Koroškem, o našem volilnem okraju pisali. Akoravno so se bili naš kandidati g. dr. Šuc kandidaturi odpovedali, bi 12. sušča t. l. g. F. Schmitt iz Marenberga vendar ne bil za poslanca voljen, ako bi se bila takrat volitev vršila; kajti iz našega okraja bi ne bil ne jednega glasa dobil, iz Šostanjskega le kake tri, k večjemu kakih šest, iz Marenberškega okraja bi bili gotovo štirje volilci z nami potegnili, nekteri pa bi se bili gotovo volitve zdržali, in potem takem bi bil naš Slovenski kandidat gotovih 45 glasov dobil iz med 72 glasov. — Pa bodete vprašali: kdo pa je bil takrat Vaš kandidat? potem ko je bil g. dr. Šuc odstopil. — Nato moram odgovoriti: g. dr. Šuc; kajti zopet bi jih bili prosili kandidaturu prevzeti; če bi pa tega ne bili hotli storiti, bi si bili pa drugega moža, sina našega roda, ki naš jezik govori zna naše časnike čitati, ki svetu naše potrebe oznanjujejo, ki naše šege in navade dobro poznajo, sploh, ki je list naše gore, za kandidata in poslanca izbrali. — kajti naj večja sramota bi bila za nas Slovence, ako bi v celem volilnem okraju, tedaj v treh sodnijskih okrajih ne zmogli vsaj enega moža, ki bi bil zmožen nas in naše koristi v deželni zboru zastopati, še večja sramota za nas bi pa bila, ako bi po ptujcu — po Nemcu — segli, ki ne zna ne našega jezika, ne naših šeg in navad,

ne naših potreb — akoravno imamo med seboj za poslanstvo spretno domače može, — rojake!

O g. Schmittu tukaj čisto drugače sodimo kakor pa Mariborški Slovenci, ki nam ga za poslanca vsiljujejo. — Zadnjobart je bil gosp. Schmitt s pomočjo Marenberških nemškutarjev in Slovenjegradskih volilcev, ki so bili po odhodu g. V. Kosa in iz nekterih drugih vzrokov nemčurjem v roke prišli — pri volitvi za deželni zbor zmagal. — Misleč, da je nemškutarja in liberalizem zdaj tudi v Slovenjegradskega okraju na veke vtetljena, je pustil, da so se Slovenci, namreč vrli volilci Šostanjskega okraja, ki so kakor skala za našega kandidata stali, in tudi nekteri narodni volilci našega okraja z našim kandidatom vred kolikor je bilo mogoče zasramovali. Razdeljevati je pustil med svoje takratne opeharjene volilce ručečo bele zastavice, s katerimi so nekteri bolj predrzni nemčurji Slovence dražili in zasmehevali, vganjali so še druge take burke. Ko se je pa brž po g. Schmittovi zmagi začelo kazati, da se naj veljavniši možje Slovenjegradskega okraja začenjajo zdaj okoli g. doktorja Šuca zbirati, da so ga brž, ko je bil pri volitvi za deželni zbor propadel potem celo v okrajni zbor izvolili (akoravno so nemčurji zoper njega strašno rogovilili, kakor da bi hoteli pokazati, da se kesajo, ker so ga pustili pri volitvi pasti) — je g. Schmitt druge strune napeč. Začel je okoli trditi, da je g. Hermanov prijatelj, da bo vedno z njim glasoval itd.

Mi bi morali res abotni biti, ako bi bil 12. sušča t. l. g. Schmitta, ki se je le zaradi rastoče narodne zavesti v Slovenjegradskega okraju g. Hermannu oklebil, ne pa iz prepričanja, za poslanca voliti — svoje domače može. — rojake, — pa ki so za poslanstvo sposobni, na cedilo pustiti.

G. Schmitta bomo narodni volilci jako težko odpustili, da nas je 8. maja 1874. l. pustil tako nesramno razžaliti. Odpustili mu bodemo le, ako nas letos pri volitvi celo pri miru pusti. — Če pa to stori, potem ga bodemo prihodno leto za kandidata v državni zbor postavili, ker v Mariborškem volilnem okraju za državni zbor z g. Schmittom laglje zmagamo kakor s kakim drugim kandidatom. — Naše geslo je in mora biti: kjer smo kos s Slovincem zmagati, volimo Slovence; ker pa to ni lahko mogoče, Nemca, ki je tud Slovincem pravičen; drugače smo otroci v politiki, ali pa izdajice svojega naroda. — Kdo bo pa 12. septembra naš kandidat? o tem si ravno zdaj volici do in odpisujejo, in videti je, da bodo g. dr. Šuc težko poslanstvu odšli. —

Domače novice.

V Ljubljani 20. avgusta.

(Rojstni dan svetlega cesarja) se je 18. t. m. v stolnici obhajal s slovesno sv. mašo, ktere se je z deželnim predsednikom vdeležilo mnogo vradnikov, učiteljev in pobožnega ljudstva. Vojaštvo je imelo mašo v „Zvezdi“, kjer se je bilo zbralo silno veliko občinstva, ki pa ni bilo tako veselega lica kakor druga leta, ker so marsikomu prišli na misel sorodovinci prijatelji in znanci v Bosni, katerim morda ni bilo dano god svojega najvišjega vojnega gospoda obhajati mirno in brez skrbi, ampak so morali tudi ta dan pripravljeno biti na boj s krutimi turškimi pošastmi. Ravno to je bil pa vzrok, da so navzoči tem gorečnejši molili ne samo za srečo in blagor svetlega cesarja, ampak tudi za slavo in zmago vojne naše na bosenskem bojišču.

(Volitve za deželne zbor) mislijo zaradi političnih razmer neki zopet odložiti do prihodnje spomladi.

(Poročena sta bila) 17. t. m. na Goričanih g. dr. Franc Detela, sedaj profesor gimnazijski v Wiener-Neustadtu pa gospodičina Marija Pogačarjeva. Dober par. Bog blagoslovi.

(Našemu domačemu peš-polku, Khun št. 17) izrekel je poveljnik 7. divizije, vojvoda Vitenberški v posebnem pismu zahvalo in priznanje za hrabrost, ki jo je razodeval v boji pri Jajcu.

(Telegrafična postaja v Mostaru v Hercegovini) sme z dovoljenjem tamošnjega vojaškega poveljništva tudi privatna naznanila sprejemati in odpošiljevati.

(V boju pri Dobuju 16. t. m.) so bili ubiti: major Gisübel 39. in Serlay 78. pešpolka, stotnik Loy 78. in Schaffer 61. pa radčastnik Kreutziger tudi 61. pešpolka. Domačega Kuhnovega peš-polka pa je razun že omenjenih še častnik Poglaj, častnik Barbo je ranjen, častnik Sartori se pa pogreša. Tudi častnik Černe je za ranami menda že umrl.

(Porotne sodnije), ki so se včeraj pričele, bodo dolgo trpele. Dozdaj je razglašeni že 14 obravnjav od 19. avgusta do 4. septembra, potem pa še pridejo na vrsto v Trstu zasačeni vdeležniki „Italie irredente“ zaradi veleizdaje.

(Konje šteli) bodo po naših deželah od 1. do 10. septembra t. l.

(Ranjenih vojakov) pripeljali so v petek zvečer 90 iz Siska v vojaško bolnišnico ljubljansko, v nedeljo zvečer pa 104 raznih vojaških oddelkov in polkov. Težko ranjene so prenesli, lahko ranjene pa z vozmi spravili v bolnišnico. Ljudstvo za prihod prvih ranjenecv ni vedelo, zato ni bilo ničesa pripravilo za njihov sprejem. Pač pa so v nedeljo zvečer došli na kolodvoru pripravili smodek, hladilne pijače, sadja itd.

(G. deželni predsednik vitez Kalina) je o priliki cesarjevega rojstnega dne podaril 200 gl. za ubožne družine na vojsko poklicanih rezervistov, in sicer polovico za razdelitev med družine ljubljanske; razun tega podaril je še 100 gl. tudi za reveže ljubljanske.

— Blejsko jezero bilo je v nedeljo zvečer presvitlemu cesarju na čast sijajno razsvitljeno.

Eksekutivne dražbe.

20. avgusta: 3. Poljšak s Slapa, 3. Krašna iz Budanj, oba v Vipavi. 3. Kovnaus iz Zelene trave, 3. Jermene iz Raven oba v Litiji. 3. Progan iz Jablane, 3. Sterbene s Tolstega vrha, oba v Novem mestu. 2. Šaja iz Palčja v Postojni. 2. Hartman na Vrhniki. 2. Žagar iz Bresta, 1. Santnerjeve reči v Ljubljani. 2. Gerdožič iz Dobravice v Metliki. Jagodie iz Olševka v Kranji. 1. Maru z Vrha v Mokronogu. 1. Korošic iz Lipnice v Radolici.

Umrli so:

Od 15. do 17. avgusta. Janez Luznar, vjetnik 49 l., za vodenico. Viljem Andrkul, čevelj. s. 11 l. 8 m., za škrofeljni. Anton Zajc, meš. o. 6 1/2 m., za drisko. Johana Kramer, c. k. poš. postr. ž. 51 l., za Brighthiovo boleznijo.

Loterijske številke, 17. avgusta.

Na Dunaju: 27, 89, 12, 75, 39.
V Gradcu: 52, 6, 14, 27, 60.

Telegrafične denarce cene 19. avgusta.

Papirna renta 63.35 — Srebrna renta 64.40 — Zlata renta 72.75 — 1860letno državno posojilo 112.25 — Bankine akcije 825 — Kreditna akcija 262.30 — London 115.10 — Berlin 100.80 — Ces. kr. notni 5.49 — 20-grošev 9.27.